

I N F O R M A C I J A
o stanju vanjske zaduženosti Bosne i Hercegovine, 31.12.2004. godine

Sarajevo, februara 2005. godine

S A D R Ź A J

<i>Termini i pojašnjenja korišteni pri izradi Informacije</i>	strana 3.
<i>1. Uvod</i>	strana 4.
<i>2. Stanje vanjske zaduženost BiH (31.12.2004. god.)</i> ..	strana 4.
<i>3. Kreditna struktura</i>	strana 6.
<i>4. Kreditni uslovi i amortizacioni period kredita</i>	strana 12.
<i>5. Makroekonomski pokazatelji – Indikatori vanjskog duga BiH</i> .	strana 15.
<i>6. Uporedni pokazatelji zaduženosti BiH sa drugim zemljama</i>	strana 16.
<i>Zaključci</i>	strana 17.

Termini i pojašnjenja korišteni pri izradi Informacije

- "Stari dug"- dug nastao prije 02.04.1992. godine, odnosno dug koji je Bosna i Hercegovina, ispunjavajući jedan od osnovnih uslova za pristup međunarodnim finansijskim institucijama (IMF-u, Svjetskoj banci i drugim), preuzela kao naslijeđene međunarodne obaveze nastale do 02.04.1992. godine, a koje su nakon pregovora sa ino-povjericima rekonstruirane otpisivanjem dijela duga, te utvrđivanjem novih uslova otplate za preostali dio i reprogramiranjem;
- "Novi dug" - dug nastao poslije 14.12.1995. godine, odnosno krediti odobreni Bosni i Hercegovini u periodu od 14.12.1995. godine do posmatranog perioda (uključeni i krediti direktno ugovoreni od strane entiteta);
- Ugovoreni krediti - krediti koji predstavljaju ukupne iznose svih odobrenih i "starih" kredita u skladu sa gore nevedenim;
- Angažirani krediti - ukupni iznosi svih povučenih, odnosno implementiranih "novih" kredita do posmatranog perioda. "Stari" krediti (osim opcionog iznosa Londonskog Kluba) se takođe vode kao angažirani krediti;
- Neangažirani krediti - ukupni iznosi svih do sada odobrenih, a "nepovučenih", odnosno neimplementiranih kredita ¹;
- Stanje zaduženosti - vanjski dug BiH na dan 31.12.2004. godine, a za koji je država BiH preuzela obavezu, te direktna / neovisna zaduženja entiteta. Navedeni iznos predstavlja ugovorene iznose kredita umanjene za otplaćene glavnice i iznose neangažiranih kredita.
- Istovremeno se napominje da se kreditna zaduženja, navedena u Informaciji, temelje na potpisanim sporazumima u skladu sa procedurama Zakona o vanjskom dugu i registrirana su u bazi podataka za vanjski dug.
- Ova informacija ima za cilj da prezentira podatke o vanjskoj zaduženosti na određeni datum što može pretpostavljati odstupanja od informacija o dugu objavljivanih od strane drugih izvora, pri čemu se pretpostavlja da ista uključuju potencijalni neutvrđeni, neregulirani dug.

1. Uvod

¹ *Uključen opcioni iznos kredita po Londonskom klubu, ali je njegovo aktiviranje (KM 436,524,000.00) uslovljeno dostizanjem određenog stepena ekonomske razvijenosti. Naime, isti će se dodati osnovnom iznosu duga na dan plaćanja kamate, ali ne prije isteka vremena od 10 godina od izdavanja obveznica, uz pretpostavku da Bosna i Hercegovina ispuni uslov u pogledu visine GDP po glavi stanovnika od 2.800 USD, na osnovu saopštenja Svjetske banke, uvećano za procenat inflacije u Njemačkoj od 1997. godine, bazirano na indeksu rasta potrošačkih cijena i to za dvije uzastopne kalendarske godine, počevši od sedme godine izdavanja obveznica, ali ne kasnije od isteka 20 godina od izdavanja obveznica. Opcioni iznos duga će biti amortiziran u jednakim plaćanjima u periodu od 12 godina od njegovog dodavanja obveznicama.*

U skladu sa Zakonskim odredbama, a koje se odnose na izvještavanja, Informacija prezentira vanjsku zaduženost Bosne i Hercegovine iskazanu na dan 31.12.2004. godine, a na osnovu podataka kojima raspolaže Ministarstvo finansija i trezora BiH. Pored toga, Informacijom se daje analiza i ocjena stanja zaduženosti, a na bazi raspoloživih makroekonomskih pokazatelja.

U cilju cjelovitije analize trenutnog i budućeg stanja zaduženosti, predmetna priblematika se posmatra kroz:

- I Dosadašnje aktivnosti i trenutnu zaduženost;
- II Ocjenu postojećeg stanja vanjske zaduženosti.

2. Stanje vanjske zaduženost Bosne i Hercegovine (31.12.2004. god.)

Stanje vanjske zaduženosti (31.12.2004. god.) iznosi **KM 3.977.645.584** i odnosi se na stanje vanjske zaduženosti po osnovu kredita koje je ugovorila Bosna i Hercegovina u iznosu od **KM 3.913.076.462**, a od čega je alocirano² na Federaciju BiH KM 2.510.928.518 i Republiku Srpsku KM 1.402.147.944, te kredite neovisno-direktno ugovorene od strane entiteta sa stanjem duga u iznosu od **KM 64.569.122**.

Stanje vanjske zaduženosti	
Bosne i Hercegovine sa 31.12.2004.godine.....KM	3.977.645.584
<i>(a što je rezultat ugovorenih kredit, kako slijedi)</i>	
Kredit ugovoreni od strane Bosne i Hercegovine..... KM	3.913.076.462
- alocirano na Federaciju BiH.....KM	2.510.928.518
- alocirano na Republiku Srpsku.....KM	1.402.147.944
Kredit ugovoreni od strane entiteta.....KM	64.569.122
- neovisna zaduženja Federacije BiH..... KM	54.993.365
- neovisna zaduženja Republike Srpske.....KM	9.575.757

Stanje vanjske zaduženosti Bosne i Hercegovine kroz period iskazan je u Tabeli broj 1 i isto je rezultat ugovorenih kredita u iznosu od **KM 5.961.582.178** umanjeno za ukupno

² Evidenciono uključeni i krediti sa kojima BiH ima direktno zaključene supsidijarne sporazume, a po principu sjedišta krajnjeg korisnika, dok su krediti koji se i mplementiraju putem IGA-e evidenciono alocirani u omjeru 2/3 - FBiH i 1/3 – RS.

odplaćene glavnice. Pri ovome, treba imati u vidu da dio ugovorenih kredita još uvijek nije angažiran, tj. u fazi je implementacije i iznosi **KM 1.424.710.775** (Tabela broj 2).

Plaćene obaveze po osnovu vanjskog duga za 2004. godinu iznosile su KM 234.946.539,18 (glavnica KM 151.382.871,89; kamata i ostali troškovi KM 83.563.667,29), od čega su plaćene obaveze po kreditima preuzetim od strane Bosne i Hercegovine u iznosu od 226.729.584,18 (po obavezama alociranim na Federaciju BiH : KM 141.305.235,99, a po obavezama alociranim na Republiku Srpsku : KM 85.393.686,54), dok su entiteti po direktno preuzetim obavezama platili KM 3.975.192 (Federacija BiH : KM 2.565.500; Republika Srpska : KM 1.409.692).

Pri ovome se napominje da se sve obaveze prema ino-kreditorima, po evidentiranim kreditima otplaćuju u roku i da nema dospjelog, a neplaćenog duga.

(u milionima KM) *Tabela broj 1*

	<i>BiH nosilac obaveze</i>	<i>Entiteti</i>	<i>direktni</i>	<i>nosioci obaveze</i>	<i>SVEUKUPNO</i>
		<i>ukupno</i>	<i>od toga F BiH</i>	<i>od toga RS</i>	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3(4+5)</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6(2+3)</i>
<i>Stanje duga (31.12.1999)</i>	3.736,5	8,4	8,4	0,0	3.744,9
<i>Stanje duga (31.12.2000)</i>	4.033,0	22,6	21,3	1,3	4.055,7
<i>Stanje duga (31.12.2001)</i>	4.370,2	50,4	49,4	1,0	4.420,6
<i>Stanje duga (31.12.2002)</i>	4.232,2	57,7	52,5	5,2	4.289,9
<i>Stanje duga (31.12.2003)</i>	3.953,4	60,6	52,7	8,0	4.014,0
<i>Stanje duga (31.12.2004)</i>	3.913,1	64,6	55,0	9,6	3.977,6

(u milionima KM) *Tabela broj 2*

	<i>BiH</i>	<i>nosilac</i>	<i>obaveze</i>	<i>Entiteti</i>	<i>direktni</i>	<i>nosioci obaveze</i>	<i>SVEUKUPNO</i>
	<i>ukupno</i>	<i>od toga F BiH</i>	<i>od toga RS</i>	<i>ukupno</i>	<i>od toga F BiH</i>	<i>od toga RS</i>	
<i>1</i>	<i>2(3+4)</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5(6+7)</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8(2+5)</i>
<i>Ugovoreni vanjski dug</i>	5876,1	3.780,4	2.095,7	85,5	74,5	11,0	5.961,6
<i>Neangažirani i iznosi</i>	1.407,8	924,0	483,8	16,9	16,9	0,0	1.424,7
<i>Odplaćene glavnice do 31.12.2004.</i>	555,3	345,5	209,8	4,0	2,6	1,4	559,3
<i>Stanje duga (31.12.2004)</i>	3.913,1	2.510,9	1.402,2	64,6	55,0	9,6	3.977,7

3. Kreditna struktura

Strukturu vanjske zaduženosti po kreditorima i valutama prikazuje tabela koja slijedi: *Tabela broj 3*

KREDITOR	Ugovoreni iznosi u originalnoj valuti	Ugovoreni iznosi u KM	Stanje duga u originalnoj valuti	Stanje duga u KM
Svjetska Banka (IBRD)	307.120.563 USD	441.543.241	270.280.563 USD	388.578.852
	20.155 CUP	434.409.298	17.114 CUP	368.850.955
Svjetska Banka (IDA)	696.335.759 XDR	1.552.800.193	494.337.691 XDR	1.102.352.783
	124.017.413 USD	178.298.222	124.017.413 USD	178.298.222
Međunarodni Monetarni Fond	192.320.000 XDR	428.865.715	71.397.500 XDR	159.213.498
Evropska Banka za Obnovu i Razvoj	61.664.803 DEM	61.664.803	46.248.602 DEM	46.248.602
	161.000.000 EUR	314.888.630	21.979.270 EUR	42.987.716
	32.710.000 USD	47.026.742	17.613.017 USD	25.322.006
Evropska Komisija	40.000.000 EUR	78.233.200	30.000.000 EUR	58.674.900
Evropska Investicijska Banka	156.500.000 EUR	306.087.395	69.848.000 EUR	136.610.814
	4.963.554 USD	7.136.037	3.192.700 USD	4.590.103
	2.579.015 GBP	7.116.415	-	-
	192.256.980 GRD	1.103.513	-	-
	5.429.507.960 ITL	5.484.346	-	-
Vlada Švedske	44.881.572 SEK	9.736.653	21.988.660 SEK	4.770.242
Vijeće Evropske Razvojne Banke	4.933.438 USD	7.092.740	4.933.438 USD	7.092.740
	26.324.413 DEM	26.324.413	4.052.309 DEM	4.052.309
Saudijski Razvojni Fond	112.500.000 SAR	57.375.000	85.049.324 SAR	43.375.155
IFAD	23.957.479 XDR	53.424.196	16.725.841 XDR	37.297.940
Vlada Belgije	199.885.350 BEF	9.691.241	159.725.380 BEF	7.744.125
	2.478.935 EUR	4.848.375	35.921 EUR	70.255
Eurofima	17.875.457 CHF	22.643.360	15.345.000 CHF	19.437.957
	10.000.000 DEM	10.000.000	10.000.000 DEM	10.000.000
Vlada Japana	4.110.000.000 JPY	56.998.220	3.248.610.096 JPY	45.052.310
Pariški Klub Kreditora	110.854.942 USD	159.374.709	103.096.414 USD	148.220.374
	325.958.636 EUR	637.519.679	311.689.709 EUR	609.612.084
	144.538.389 DEM	144.538.389	113.276.581 DEM	113.276.581
	30.893.025 CHF	39.133.091	30.098.449 CHF	38.126.578
	316.505 FIM	104.113	306.840 FIM	100.934
	7.895.813 SEK	1.712.926	7.592.258 SEK	1.647.072
	373.497 GBP	1.030.610	352.191 GBP	971.820
	5.175.325 CAD	6.140.906	4.857.433 CAD	5.763.704
	4.293.646 DKK	1.129.006	4.138.646 DKK	1.088.249
	34.948.440.598 ITL	35.301.420	33.411.412.263 ITL	33.748.868
550.000 XDR	1.226.477	-	-	
Londoni Klub Kreditora	698.443.000 DEM	698.443.000	261.919.000 DEM	261.919.000
Kraljevina Spanije	5.470.823 EUR	10.700.000	3.521.631 EUR	6.887.712
OPEC Fond	5.000.000 USD	7.188.435	759.557 USD	1.092.005
KFW	5.000.000 EUR	9.779.150	-	-
UKUPNO (BiH nosioc obaveze)	-	5.876.113.859	-	3.913.076.462
Kuvajtski fond	8.200.000 KWD	60.106.000	7.071.660 KWD	51.835.269
OPEC Fond	10.000.000 USD	14.376.870	2.196.651 USD	3.158.097
Republika Portugal	3.861.000 EUR	7.551.460	3.861.000 EUR	7.551.460
Mađarska (željeznice)	667.800 EUR	1.306.103	253.764 EUR	496.319
Željeznice 13 evropskih zemalja	1.087.971 EUR	2.127.886	781.243 EUR	1.527.978
UKUPNO (Entiteti nosioci obaveze)	-	85.468.319	14.164.318	64.569.122
SVEUKUPNO	-	5.961.582.178	-	3.977.645.584

Napomena: Preračun u KM izvršen po kursnoj listi CBBiH br.257 od 31.12.2004. godine

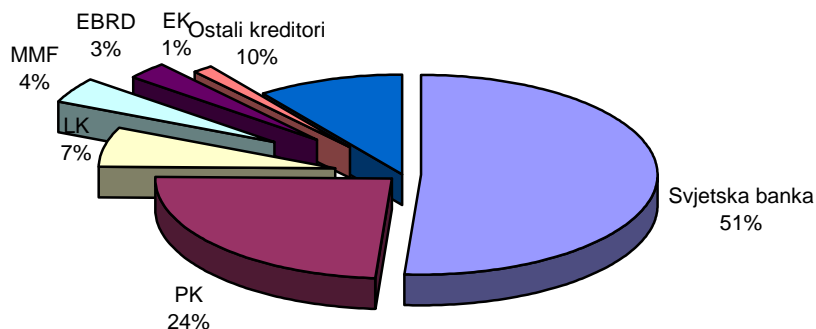
3.1. Zaduženost prema kreditorima

U stanju vanjske zaduženosti sa 31.12.2004. godine Bosna i Hercegovina bilježi najveću zaduženost prema Svjetskoj banci (IBRD, IDA) - 51,24 %, a koja čini više od polovine ukupnog stanja zaduženosti na posmatrani datum. U strukturi stanja zaduženosti, stanje duga prema Pariškom Klubu participira sa 23,95 %, Londonskom Klubu sa 6,58 %, a Međunarodnom Monetarnom Fonda sa 4% itd.

Tabela broj 4

Kreditor	stanje duga-31.12.2004.	%
Svjetska banka	2.038.080.813	51,24
Pariški Klub	952.556.262	23,95
Londonski Klub	261.919.000	6,58
Međunarodni Monetarni Fond	159.213.498	4,00
Evropska Banka za Obnovu i R.	114.558.323	2,88
Evropska komisija	58.674.900	1,48
Ostali kreditori	392.642.788	9,87
Ukupno	3.977.645.584	100,00

Grafikon 1

3.2. Stanje vanjske zaduženosti u odnosu na period nastanka obaveza

Kao što je već navedeno, stanje vanjske zaduženosti na dan 31.12.2004. godine iznosi KM 3.997.645.584 od ukupno ugovorenih kredita u iznosu od KM 5.961.582.178. Kreditna struktura u odnosu na period nastanka obaveze klasificira se na "stari dug" i "novi dug". Niže navedena tabela (Tabela 5) prezentira učešće "starog" i "novog duga" u ukupnoj vanjskoj zaduženosti kroz period.

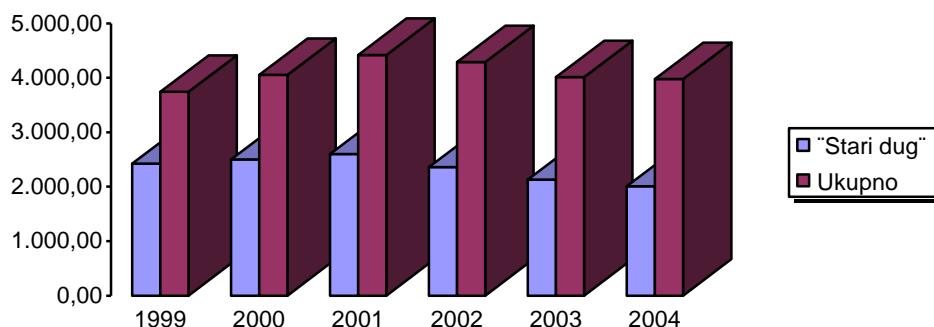
(u milionima KM)

Tabela broj 5

	1999.	%	2000.	%	2001.	%	2002.	%	2003.	%	2004.	%
"Stari dug"	2.424,8	64,75	2.498,2	61,60	2.601,4	58,85	2.357,3	54,95	2.129,8	53,06	2.007,4	50,47
"Novi dug"	1.320,1	35,25	1.557,5	38,40	1.819,2	41,15	1.932,6	45,05	1.884,2	46,94	1.970,2	49,53
<i>Ukupno</i>	3.744,9	100,0	4.055,7	100,0	4.420,6	100,0	4.289,9	100,0	4.014,0	100,0	3.977,6	100,0

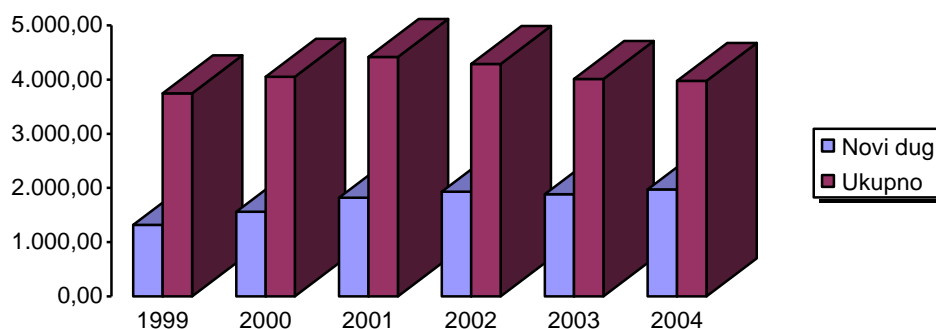
Posmatrajući kretanje stanja zaduženosti po osnovu starog duga, kroz predhodni period, a što je prezentirano u Tabeli broj 5, vidljivo je da stanje vanjske zaduženosti po osnovu "starog duga", u poslednje tri godine, ima tendenciju pada, kao i smanjenje učešća u ukupnom stanju vanjske zaduženosti Bosne i Hercegovine (Grafikon 2).

Grafikon 2

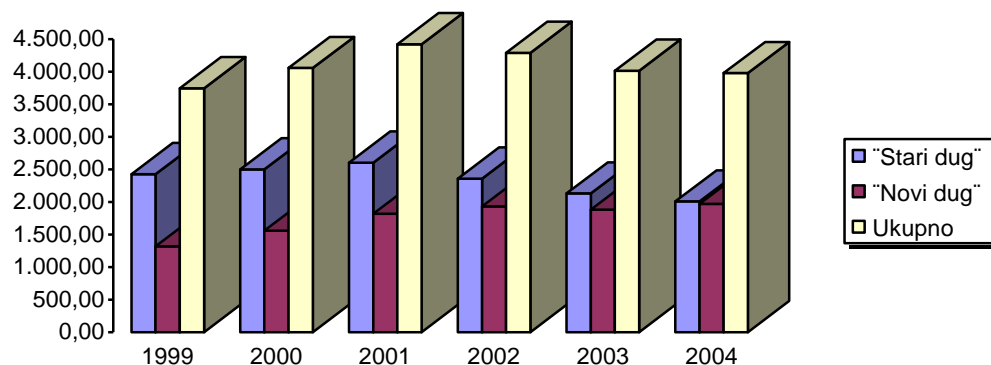

Imajući u vidu prezentirane podatke u Tabeli broj 5, stanje duga Bosne i Hercegovine po osnovu "novog duga" sa 31.12.2004. godine participira sa 49,53 % u ukupnom stanju vanjske zaduženosti. Tako, grafički tok 3 ukazuje na povećano učešće "novog duga" u ukupnom stanju vanjske zaduženosti, tj. tendenciju rasta kroz period, kao i povećanje učešća u odnosu na "stari dug".

Grafikon 3

Grafikon 4

Od 14.12.1995. godine do posmatranog perioda Bosna i Hercegovina je, kao direktni dužnik, ugovorila sa Svjetskom bankom 51 dugoročni kredit za finansiranje obnove i rekonstrukcije, infrastrukture, stanovanja, razminiravanja, razvoja i potpore poljoprivrednog sektora, podrške privatizaciji, potpore zdravstvenom i obrazovnom sektoru itd. U istom periodu Bosna i Hercegovina je sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj potpisala 6 kreditnih ugovora od kojih su 3 već implementirani (kreditni za podršku sektora: Telekomunikacija, Električne energije i Transporta), dok su u fazi implementacije krediti po projektima: Rekonstrukcija željeznica, Struja 3, Regionalni putevi.

3.3. Zaduženost po sektorima/namjeni korištenja kredita

Posmatrajući namjene ulaganja, odnosno strukture nastanka duga Tabela 6 prezentira ulaganja kreditnih sredstava ("novi dug") po namjeni. Struktura duga po namjeni ulaganja je značajna jer ista može dati ocjenu efikasnosti ulaganja, između ostalog, i u smislu stabiliziranja ukupnog ekonomskog stanja zemlje, odnosno podsticaja razvoja.

(u milionima KM) *Tabela broj 6*

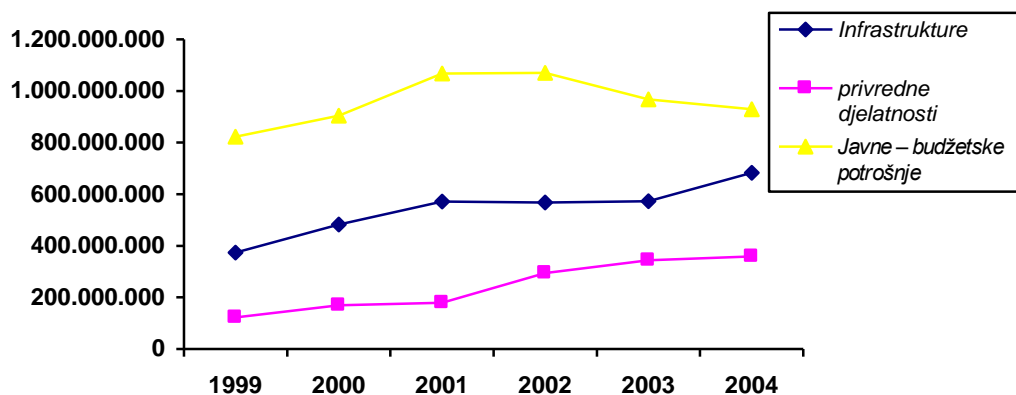
Krediti za	1999	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Infrastrukture</i> ³	374.026.345	482.526.196	571.515.046	567.785.672	573.298.034	682.304.923
<i>Privredne djelatnosti</i> ⁴	122.992.812	170.027.244	179.955.825	295.004.280	343.435.902	358.588.379
<i>Javne budžetske potrošnje</i> ⁵	823.039.270	904.913.450	1.067.740.318	1.069.823.315	967.490.300	929.332.648
<i>Ukupno ("Novi dug")</i>	1.320.058.427	1.557.466.890	1.819.211.189	1.932.613.267	1.884.224.236	1.970.225.950

Najveći nivo zaduženosti po osnovu "novog duga", u dosadašnjem periodu, usmjeren je ka javnom, odnosno budžetskom sektoru. Ovdje se navodi značaj potpore zdravstvu, obrazovanju, finansiranju projekata javnih radova, demobilizaciji i dr. Ulaganje u ovaj sektor od 2002. godine bilježi tendenciju pada.

Značajna ulaganja u infrastrukturu pomogla su da je glavna infrastruktura u zemlji bitno obnovljena, ali i dalje zahtijeva kontinuirano ulaganje obzirom na potrebu stvaranja ambijenta koji će potpomoći razvoj, a zemlju učiniti atraktivnijom za strane investitore.

Finansiranja projekata za podršku privrednih djelatnosti, iako imaju tendenciju rasta, ostaju bitan prioritet. Grafikon 5 prikazuje trend ulaganja u skladu sa navedenim. Pregled kredita koji se vodi u bazi podataka (obarazac-C-1), a koji je u prilogu ove informacije, daje detaljan pregled pojedinačnih kredita po kojima je BiH nosilac obaveze, a na čemu je i temeljena klasifikacija namjene "novih kredita".

Grafikon 5

³ Infrastruktura: Projekti - Telekomunikacije; Vodosnabdijevanje; Putevi; Električna energija; Željeznice; Gas; Transport; Zaštita šuma...

⁴ Privredne djelatnosti: Lokalne inicijative; Poljoprivreda; Industrija; Izvozna podrška; Trgovinske olakšice; Pomoć u privatizaciji; Prilagođavanje poslovnom ambijentu; Izvozni krediti, Podrška rudarstvu; Stočarstvo....

⁵ Javna/Budžetska potrošnja: Projekti - Javni radovi; Demobilizacija; Obnova stambenih objekata; Programi rekonstrukcije; Razvoj lokalne zajednice-općina; Obrazovanje; Žrtve rata; Razminiranje; Krediti za budžetsku potporu; Zdravstvo.

3.4. Valutna kreditna struktura

Jedan od segmenata značajan za nivo održivosti duga je i valutna struktura obaveza vanjske zaduženosti i ista se prezentira u tabelama broj 7 i 8, te grafikonima 6 i 7. Pri ovome se valutna struktura posmatra po valutama u kojima su ugovori zaključeni, a što se reflektira i na nominalne iznose zaduženja koji se izkazuju u domaćoj valuti, te kroz valutnu strukturu otplate kredita.

- Valutna struktura po valutama zaključenih kreditnih ugovora:

Tabela broj 7

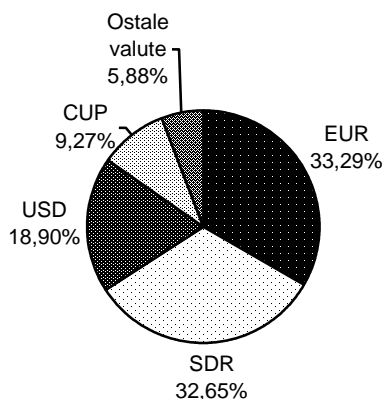
Valute	EUR	SDR ⁶	USD	CUP ⁷	Ostale val.
Nominalna učešća valute u stanju duga sa 31.12.2004. izraženo u KM	1.324.189.774	1.298.864.221	751.762.295	368.850.955	233.978.339
Procentualna učešća valuta u stanju duga sa 31.12.2004.	33,29	32,65	18,90	9,27	5,88

- Valutna struktura po valutama plaćanja:

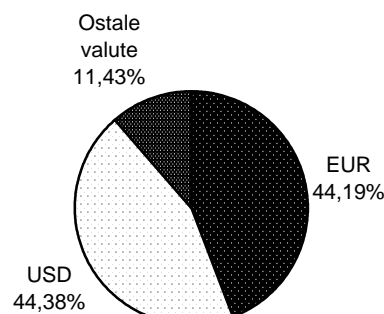
Tabela broj 8

Valute	EUR	USD	Ostale val.
Nominalna učešća valuta plaćanja u Stanju duga sa 31.12.2004. izraženo u KM	1.757.531.554	1.765.285.637	454.828.393
Procentualna učešća valuta plaćanja u stanju duga sa 31.12.2004.	44,19	44,38	11,43

Grafikon 6

Grafikon 7

Efekat ovakve valutne strukture, omogućio je da obaveza obezbjeđenja domaće valute za servisiranje vanjskog duga, prema projiciranim vrijednostima, bude niža, zbog pada

⁶ SDR-Vrijednost SDR valute MMF određuje dnevno sabiranjem vrijednosti korpe valuta koju čine:EUR, Japanski Jen, Funta sterlinga i US\$- izražene u US dolaru na osnovu tržišnih kurseva. Korpa valuta se revidira svakih pet godina.

⁷ CUP- Zajmovi – IBRD, koji su nominirani u «Currency unit pool» (CUP) su multivalutne obaveze koje odgovaraju ekvivalentnu u USD. Svaka obaveza dužnika je dio pula valuta i ima istu kompoziciju valuta kao i svi drugi zajmovi pula valuta (SDR, npr.) Najmanje 90% vrijednosti pula valuta koja je ekvivalentna USD, sadržano je u fiksnoj stopi (omjeru) valuta: 1USD:125JPY:1EUR.

Currency pool units je pristup korišten za zajmove pula valuta da pojednostavi proces obračuna. Po ovom pristupu, ukupni iznos glavnice koji je povučen i preostao (još nije dospio za plaćanje) po svakom zajmu pula valuta je predstavljen kao broj jedinica pula u kojem svaka jedinica ima istu vrijednost (vrijednost jedinice pula). U svakom trenutku obaveza dužnika može biti obračunata množeći broj jedinica pula koji je preostao od zajma i vrijednost tekuće jedinice pula. Dnevna jedinica se izračunava na početku svakog dana prevodeći sve jedinice u pulu u USD i dijeleći sa preostalim brojem jedinica. Vrijednost jedinice je zajednička svim dijelovima pula.

BiH prema IBRD-u ima dva zajma koja su obračunata u CUP-u i to konsolidirani zajam 40380 (zajam «A») i konsolidirani zajam 40390 (zajam «B»). Konsolidirani zajam «A» (CUP 254,50) otplaćen je u periodu od 15.11.2001. do 15.11.2004. godine, dok se glavnica za zajam «B» (CUP 19.900,92) otplaćuje od 15.11.2001. do 15.05.2026. godine. Vrijednost 1 CUP na dan 31.12.2004. godine iznosila je 21.552,98 KM.

vrijednosti dolara u posljednjem periodu, a nominalno iskazano stanje zaduženosti bilježi tendenciju pada od 2001. godine. (Tabela broj 1)

4. Kreditni uslovi i amortizacioni period kredita

Naprijed navedeni krediti zaključeni su po uslovima koji se navode u Tabelama broj 9 i 10.

USLOVI OTPLATE ODOBRENIH KREDITA BOSNI I HERCEGOVINI

Tabela broj 9

Redni broj	Kreditor	Period otplate*	Grace period	Kamatna stopa
Stari dug				
1	Evropska Investicijska banka	3	0	11,15%
2	Vijeće Evropske Razvojne Banke	6	1	3,20%
3	Londonski klub**	20	7	do 2002 - 2%; do 2005 - 3%; do 2008 - 3.5%; do 2017 DEM Libor + 13/16 od 1.00%
4	Eurofima	12	0	4.50% za CHF
		12	0	5.625% za DEM
5	Pariski klub	Pregled uslova otplate za Pariski klub dat je u posebnoj tabeli br 10		
6	Svjetska Banka – IBRD	30	5	VIR + proširenje
		30	5	USD Libor + proširenje
Novi dug				
7	Svedska Vlada	12	6	0,00%
		9	1	0,75%
8	Evropska Investicijska banka	20	5,5	Euribor
		20	5,5	Euribor - 2.00
		25	6,5	Euribor - 2.00
9	Svjetska Banka - IDA	40	10	0,75%
		35	10	0,75%
		20	10	0,75%
10	Saudiski Fond za Razvoj	25	5	2,00%
11	IFAD	40	10	0,75%
12	IMF	5	3	IMF***
		4,3	2,3	IMF***
13	Belgijska Vlada	30	10	0,00%
14	Vijeće Evropske Razvojne Banke	12	10	6,90%***
15	Evropska Komisija	14	10	Euribor - 0.02
		16	12	Euribor - 0.06
16	Japanska vlada	40	10	0,75%
17	OPEC Fond	18	4	1,5% + 1%
18	Vlada Španije	35	14	0,15%
19	EBRD - Banka	15	4,5	6,48%
		15	4	USD Libor+1%
		15	2	Euribor
		15	3,5	Euribor
		15	5,0	Euribor
20	Mađarske željeznice	6	1	0,00%
21	Kuvajtski fond	25	4	2,00%
		17	5	2,00%
22	Republika Portugal	21	11	3,28%
23	Željeznice 13 evropskih zemalja	5	-	3,50%
24	KFW	40	10	0,75%

Napomene: * U period otplate (godine otplate) uključen grace period, ** Predviđa se aktiviranje opcionog iznosa L.K., dok bi otplata počela 2008.g., *** tržišna kamatna stopa za transakcije sa IMF-om, ****Prosječna kamatna stopa koja se ne plaća u grace periodu

USLOVI OTPLATE ZA ZEMLJE ČLANICE PARIŠKOG KLUBA KREDITORA

Tabela broj 10

Redni br.	Kreditore	Struktura duga	Period otplate*	Grace period	Kamatna Stopa
1	USA	ODA kredit	40	16	3,50%
		Komercijalni kredit	23	6	7,00%
		Moratorij kamata	6	3	3,5% i 7,00%
2	Belgija	Komercijalni kredit	33	0	1,164%
		Moratorij kamata	6	3	6,80%
3	Njemacka	ODA kredit	40	16	2,30%
		Komercijalni kredit	23	6	6,40%
		Moratorij kamata	6	3	Za EUR 6,4%, a za DEM 2,3%
		Redovno dospijeće	5	0	2,00%
4	Svicarska	Komercijalni kredit	33	0	0,10%
		Moratorij kamata	6	3	0,10%
5	Japan	Komercijalni kredit	33	0	1,8674%
		Moratorij kamata	6	3	1,8674%
6	Finska	Komercijalni kredit	23	6	Za FIM i DEM Euribor + 0.50; za USD Libor + 0.5
		Moratorij kamata	6	3	Za FIM i DEM Euribor + 0.50; za USD Libor + 0.6
7	Francuska	Komercijalni kredit	33	0	Za EUR 1.03%, a za USD Reducirani Libor + 0.5**
		Kratkorocni dug i Mor. kamata	6	3	Za EUR 7,2%, a za USD Libor + 0.50
8	Austrija	Komercijalni kredit	33	0	Austr. trzisna stopa + 0.60%
		Kratkorocni dug i Mor. kamata	6	3	Austr. trzisna stopa + 0.60%
9	Svedska	Komercijalni kredit	23	6	Za SEK Stibor + 0.50; za USD Libor + 0.50; za DEM Euribor + 0.50
		Moratorij kamata	6	3	Za SEK Stibor + 0.50; za USD Libor + 0.50; za DEM Euribor + 0.50
10	V. Britanija	Komercijalni kredit	23	6	Libor + 0.5
		Moratorij kamata	6	3	Libor + 0.5
11	Spanija	Komercijalni kredit	33	0	Reducirani USD Libor + 0.50
		Kratkorocni dug i Mor. Kam.	6	3	6,45%
11	Kanada	Komercijalni kredit	23	6	7,75%
		Moratorij kamata	6	3	7,75%
12	Danska	Komercijalni kredit	23	6	Cibor + 0.50
		Moratorij kamata	6	3	Cibor + 0.50
13	Italija	ODA kredit	40	16	Za USD 0.94%, a za ITL 0.62%
		Komercijalni kredit	33	0	Za USD 0.94%, a za ITL 0.62%
		Moratorij kamata	6	3	Za USD Libor +0.50, a za ITL Euribor +0.50

Napomena: * U period otplate (godine otplate) uključen i grace period.

- Amortizacioni period kredita - projekcija dospjeća obaveza:

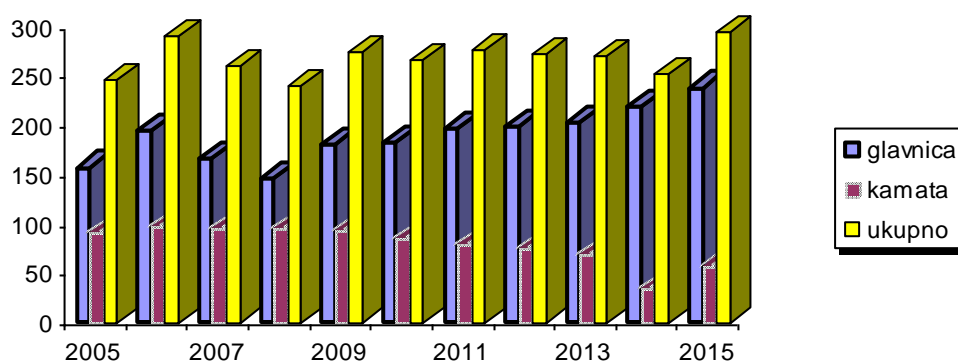
Uzimajući u obzir do sada ugovorene kredite, niže navedene tabele daju procjene servisiranja vanjskog duga u narednih deset godina amortizacionog perioda kredita s grafičkim prikazom dospjeća glavnica i kamata. Isto se posmatra u scenariju aktiviranja opcionog iznosa Londonskog kluba, kao i mogućnosti neaktiviranja. (Tabele broj 11 i 12)

- Scenario a): Neaktiviran opcioni iznos Londonskog kluba

(u milionima KM) *Tabela broj 11*

Godina	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Glavnica	157	194	166	146	181	183	197	199	203	219	238
Kamata	91	98	96	95	94	85	80	75	69	34	58
Ukupno	248	292	262	241	275	268	277	274	272	253	296

Grafikon broj 7

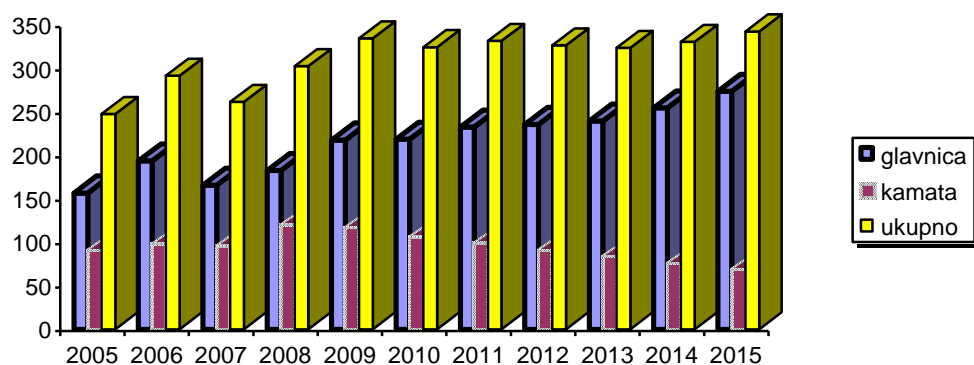

- Scenario b): Aktiviran opcioni iznos Londonskog kluba

(u milionima KM) *Tabela broj 12*

Godina	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Glavnica	157	194	166	183	218	219	233	236	240	255	274
Kamata	91	98	96	120	117	106	99	91	84	76	69
Ukupno	248	292	262	303	335	325	332	327	324	331	343

Grafikon broj 8

5. Makro ekonomski pokazatelji – Indikatori vanjskog duga BiH

- Makro ekonomski pokazatelji kroz period:

(u milionima KM) Tabela broj 13

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.
<i>Bruto domaći proizvod *</i>	8.990	10.050	10.960	11.650	12.255	12.255 ⁸
<i>Izvoz roba i usluga *</i>	2.349,0	3.299,0	3.496,0	3.265,0	3.554,0	3.554,0 ⁹
<i>Stanje vanjske zaduženosti **</i>	3.744,9	4.055,7	4.420,6	4.289,9	4.014,0	3.977,6
<i>Servisiranje vanjskog duga**</i>	159	198	178	237	254	227

Izvor podataka:

* Centralna banka BiH (Bilten 3/2004)

** Ministarstvo finansija i trezora – baza podataka za vanjski dug

- Indikatori održivosti vanjskog duga, ograničenja likvidnosti kroz period:

(u milionima KM) Tabela broj 14

Indikator – godina	1999	2000	2001	2002	2003	2004 (procjena)
<i>Stanje vanjske zaduženosti / BDP (%)</i>	41,7	40,4	40,3	36,8	32,8	32,5
<i>Stanje vanjske zaduženosti / izvoz (%)</i>	159,4	122,9	126,4	131,4	112,9	111,9
<i>Servisiranje vanjskog duga / BDP (%)</i>	1,8	2,0	1,6	2,0	2,1	1,9
<i>Servisiranje vanjskog duga / izvoz (%)</i>	6,8	6,0	5,1	7,3	7,1	6,4

Za utvrđivanje gornje visine zaduženosti zemlje često se koristi kriterij zaduženosti iz Ugovora postignutog u Maastrichtu 1991. godine. Ovim ugovorom određena je gornja granica ukupnog duga u odnosu na BDP u visini od 60%. Međutim, iako neke zemlje članice Evropske unije ne ispunjavaju ovaj kriterij evidentno je da ostvaruju ciljeve monetarne i ekonomske politike.

⁸ Preuzet podatak iz 2003. a u cilju procjene indikatora održivosti duga

⁹ Preuzet podatak iz 2003. a u cilju procjene indikatora održivosti duga

Prema stavovima Međunarodnog monetarnog fonda i Svjetske banke značenja nekih od indikatora duga ogledaju se u slijedećem:¹⁰

1. Odnos vanjskog duga i izvoza: Pokazatelj trenda duga koji je usko vezan za sposobnost otplate zemlje;
2. Odnos vanjskog duga i BDP-a: Pokazatelj odnosa duga i izvorne osnove;
3. Prosječna kamatna stopa vanjskog duga: Pokazatelj uslova zaduživanja. Ključni pokazatelj za ocjenjivanje održivosti duga povezan s pokazateljima dug/BDP, dug/izvoz i mogućnosti rasta;
4. Udjel vanjskog duga u stranoj valuti u ukupnom dugu: Pokazatelj uticaja kursa na dug

6. Uporedni pokazatelji zaduženosti BiH sa drugim zemljama

Tabela broj 15

	<i>Vanjski dug (u mill. USD)</i>	<i>Vanjski dug –rezerve (u mill.USD)</i>	<i>Vanjski dug/ BDP(%)</i>	<i>Vanjski dug/Izvoz (%)</i>	<i>Servis vanjskog duga/Izvoz(%)</i>	<i>GDP per capita (u.USD)</i>
Albanija	1,420	394	23,1	121,7	4,7	1,942
Bosna i Hercegovina	2,450	725	34,9	129,4	7,8	1,849
Bugarska	13,032	6,741	65,6	122,9	12,4	2,531
Hrvatska	23,558	15,367	81,8	158,0	13,6	6,518
Češka	30,000	3,045	33,4	53,2	5,3	8,708
Makedonija	1,813	910	38,7	108,0	12,2	2,341
Mađarska	51,569	40,157	62,3	100,7	12,9	8,281
Litvanija	7,400	4,028	40,6	78,3	13,3	5,281
Poljska	103,806	72,081	50,2	143,8	8,9	5,402
Srbija i Crna Gora	14,303	10,753	68,9	360,3	11,0	2,492
Slovenija	14,664	7,614	53,0	101,6	12,7	13,894

Izvor podataka u tabeli: EBRD (Transition report 2004)

¹⁰ www.imf.org ; Guidelines for Public Debt Management

ZAKLJUČCI

1. Pokazatelji vanjske zaduženosti Bosne i Hercegovine kroz period ukazuju da se posmatrani indikatori vanjskog duga i dalje zadržavaju na održivim nivoima. Odnos vanjskog duga u BDP sa cca 33% klasificira zemlju u kategoriju umjereno zaduženih zemalja, a odnos servisiranja vanjskog duga prema izvozu sa cca 7 % i dalje ukazuje na stabilno stanje u kapacitetu otplate duga.
2. Gornja visina zaduženosti po kriteriju definiranom Ugovorom postignutim u Maastrichtu (gornja granica ukupnog duga u odnosu na BDP u visini od 60 %), moći će se utvrditi nakon što se okonča procedura razrješenja unutrašnjeg duga.
3. Strategiju vanjskog zaduživanja treba konzistentno zasnivati na rastu BDP i razvojnim potrebama zemlje, vodeći računa o implikacijama duga na makroekonomska i platnobilansna kretanja, te je u tom smislu potrebno osigurati:
 - a) da većina vanjskog zaduživanja bude isključivo pod povoljnim uslovima, posebno u prvom dijelu srednjoročja;
 - b) da se ograničeni nivo komercijalnog zaduživanja angažira isključivo u sektorima koji ih sami mogu otplaćivati (kao npr. telekom,energetika) i to u drugoj polovini srednjoročja;
 - c) da se zaduživanje usmjeri na prioritete podsticaja razvoja i ekonomskog rasta zemlje;
 - d) da se smanji uzimanje kredita u svrhu budžetske podrške, a poveća zaduživanje u podršku bržem razvoju privatnog sektora;
 - e) da se izbjegava zaduživanje po osnovu pružanja tehničke pomoći koja treba da se osigura pomoću grant sredstava.